

správných kolejí. Jinak by celý náboženský podnik ztroskotal a život by pozbyl smyslu. Politika tedy představovala to, co by křesťané nazvali svátostí: byla arénou, v níž se muslimové setkávali s Bohem a jež umožňovala božskému, aby účinně působilo ve světě. Proto nebyly dějinné útrapy a strasti muslimské komunity – politické vraždy, občanské války, invaze, vzestup a pád vládnoucích dynastií – odtržené od vnitřního náboženského hledání, ale byly pro islámské představy rozhodující. Muslimové meditovali nad dobovými událostmi a uplynulými dějinami stejně jako křesťané rozjímal nad ikonou. Využívali tvůrčí obrazotvornosti k tomu, aby objevili skryté božské jádro. Popis vnějších dějin muslimského lidu tedy nemůže představovat něco vedlejšího, protože jedním z hlavních rysů islámu je sakralizace dějin.

CHRONOLOGIE

- 610 Prorok Muhammad přijímá v Mekce první zjevení Koránu a o dva roky později začíná kázat.
- 616 Zhoršují se vztahy mezi Muhammadem a mekkánským establishmentem; dochází k pronásledování a Muhammadova pozice v Mekce je stále méně udržitelná.
- 620 Arabové z osady Jathrib (později nazvané Medína) navazují s Muhammadem kontakt a nabízejí mu, aby vedl jejich společenství.
- 622 Prorok společně se zhruba sedmdesáti muslimskými rodinami podniká *hidžru* neboli emigraci z Mekky do Medíny a mekkánský establishment přísahá pomstu. *Hidžra* představuje začátek muslimské éry.
- 624 Muslimové senzačně porázejí Mekkánce v bitvě u Badru.
- 625 Muslimové utrpí drtivou porážku od mekkánské armády v bitvě u Uhudu, nedaleko Medíny. Židovské kmeny Banú Qajnuqá' a Banú'l-Nadír jsou kvůli spolupráci s Mekkou vyhnány z Medíny.

- 627 Muslimové na hlavu porážejí mekkánskou armádu v příkopové válce. Následuje masakr mužských příslušníků židovského kmene Banú Qurajza, který podporoval Mekkánce v boji proti muslimům.
- 628 Výsledkem Muhammadovy odvážné iniciativy je uzavření dohody mezi Mekkou a Medínou u Hudajbíje. Muhammad je nyní považován za nejmocnějšího muže v Arábii a získává do svého svazu mnoho arabských kmenů.
- 630 Mekkánci porušují dohodu z Hudajbíje. Muhammad pochoduje s početnou armádou muslimů a kmenových spojenců na Mekku. Mekka uznává svou porážku a dobrovolně otevírá brány Muhammadovi, jenž obsazuje město bez krveprolití a nikoho nenutí konvertovat k islámu.
- 632 Umírá prorok Muhammad.
Abú Bakr je zvolen jeho *chalífou* (zástupcem).
- 632–634 Chalífát Abú Bakra a války proti odpadlictví (*ridda*) proti kmenům, které vystupují z muslimského svazu. Abú Bakr dokáže potlačit odboj a sjednotit všechny arabské kmeny.
- 634–644 Chalífát Umara ibn al-Chattába.
Muslimské armády podnikají invazi do Iráku, Sýrie a Egypta.
- 638 Muslimové dobývají Jeruzalém, který se v islámském světě stává třetím nejposvátnějším městem po Mekce a Medíně.
- 641 Muslimové mají pod kontrolou Sýrii, Palestinu a Egypt; porážejí perskou říši, a jakmile budou mít k dispozici dostatek lidí, obsadí její území.
- K ubytování muslimských vojenských jednotek, které žijí odděleně od porobeného obyvatelstva, jsou vybudována posádková města Kúfa, Basra a Fustát.
- 644 Perský válečný zajatec zavraždí chalífu Umara.
Třetím chalífou je zvolen Uthmán ibn Affán.
- 644–650 Muslimové dobývají Kypr, severoafrické Tripolsko a nastolují svou vládu v Íránu, Afghánistánu a Sindhu.
- 656 Nespokojení muslimští vojáci zavraždí chalífu Uthmána a za nového chalífu prohlásí Alího ibn Abí Tálíba; ne všichni však uznají Alího vládu.
- 656–660 První *fitna*. Následuje občanská válka.
- 656 Velbloudí bitva. Talha, az-Zubajr a Prorokova žena Á'íša organizují vzpouru proti Alímu, protože nepomstil Uthmánovo zavraždění. Porážejí je Alího stoupenci.
V Sýrii stojí v čele opozice Uthmánův příbuzný Mu'áwija ibn Abú Sufján.
- 657 Pokus o rozsouzení sporu mezi oběma stranami u Siffínu; když rozhodčí řízení nedopadne pro Alího příznivě, Mu'áwija ho sesadí a je prohlášen v Jeruzalémě chalífou. Cháridžovci odcházejí z Alího tábora.
- 661 Cháridžovský extrémista zavraždí Alího. Alího stoupenci prohlašují za dalšího chalífu jeho syna Hasana, ale Hasan se dohodne s Mu'áwijou a odejde do Medíny.
- 661–680 Chalífát Mu'áwijji I. Zakládá umajjovskou dynastii a přesouvá hlavní město z Medíny do Damašku.
- 669 V Medíně umírá Hasan ibn Alí.

- 680 Po smrti svého otce Mu'áwiji se Jazíd I. stává druhým umajjovským chalífou.
- 680–692 Druhá *fitna*. Následuje další občanská válka.
- 680 Muslimové z Kúfy, kteří se nazývají *ší'at Alí* (Alího stoupenci) prohlašují za chalífu Husajna, druhého syna Alího ibn Abí Tálíba. Husajn se vydává s nepatrnou armádou z Medíny do Kúfy a Jazídovi vojáci ho zavraždí na pláni u Karbalá. V Arábii povstává proti Jazídovi Abdulláh ibn az-Zubajr.
- 683 Umírá Jazíd I. Umírá jeho mladý syn Mu'áwija II. Nastupuje Marwán I., umajjovský uchazeč o chalífát, kterého podporují Syřané.
- 684 Cháridžovští vzbouřenci proti Umajjovcům zřizují samostatný stát ve střední Arábii. Cháridžovská povstání v Iráku a Íránu. Šíitské povstání v Kúfě.
- 685–705 Chalífát Abdulmalika, jemuž se podaří obnovit vládu Umajjovců.
- 691 Umajjovské vojenské jednotky porážejí cháridžovské a šíitské vzbouřence. V Jeruzalémě je dokončen Skalní dóm.
- 692 Umajjovské vojenské jednotky porážejí a zabíjejí Ibn az-Zubajra. V důsledku válek *fitna* dochází k rozvoji náboženských hnutí v Basře, Medíně a Kúfě; různé školy vedou boj za přísnější prosazování koránských norem ve veřejném i soukromém životě.
- 705–715 Chalífát al-Walída. Muslimské armády pokračují v dobývání severní Afriky a zakládají království ve Španělsku.
- 717–720 Chalífát Umara II. Jde o prvního chalífu, který vyzývá ke konverzi k islámu. Pokouší se uskutečnit některé ideály náboženského hnutí.
- 720–724 Chalífát zhýralého vládce Jazída II. Mezi šíity a cháridžovci se šíří nespokojenost s umajjovskou vládou.
- 724–743 Chalífát Hišáma I., zbožného, ale poměrně autokratického vladaře, jenž si znepřátelí zbožnější muslimy.
- 728 Umírá Hasan al-Basrí, náboženský reformátor, asketa a učenec, který se věnuje *hadíthům*.
- 732 Bitva u Poitiers. Karel Martell poráží malou útočnou výpravu španělských muslimů. Abú Hanífa se stává průkopníkem studia *fiqhu*. Muhammad ibn Isháq sepisuje první velký životopis proroka Muhammada.
- 743–744 Abbásovská frakce začíná v Íránu shromažďovat posily proti Umajjovcům. Bojuje ve jménu šíitů.
- 743 Chalífát al-Walída II.
- 744–749 Marwán II. se zmocní chalífátu a pokouší se obnovit umajjovskou nadvládu nad povstalci. Jeho syrské síly potlačí některá šíitská povstání, ale:
- 749 Abbásovci dobývají Kúfu a svrhávají Umajjovce.
- 750–754 První abbásovský chalífa Abú-l-Abbás as-Saffáh zmasakruje téměř všechny členy umajjovského rodu. Je to známka absolutní monarchie, která je v islámu něčím novým.
- 754–775 Chalífát Abú Dža'fara al-Mansúra, jenž zabíjí přední šíity.

- 756 Španělsko se odtrhává od abbásovského chalífátu a vzniká nezávislé království pod vedením jednoho z umajjovských uprchlíků.
- 762 Založení Bagdádu, který se stává novým hlavním městem Abbásovců.
- 765 Umírá šestý šíitský imám Dža'far as-Sádiq, jenž vybízí své šíitské žáky, aby se z náboženských důvodů stáhli z politiky.
- 769 Umírá zakladatel první z velkých škol islámského práva Abú Hanífa.
- 775–785 Chalífát al-Mahdího. Podporuje rozvoj *fiqhu*, oceňuje zbožnost náboženského hnutí, které se postupně učí koexistovat s absolutismem abbásovské dynastie.
- 786–809 Chalífát Hárúna ar-Rašída. Abbásovcí jsou na vrcholu moci. Velká kulturní renesance v Bagdádu i dalších městech říše. Chalífa podporuje nejen vzdělání, vědu a umění, ale také studium *fiqhu* a sestavování *hadíthů*, které umožní vytvoření souvislého celku islámského práva (*šarí'a*).
- 795 Umírá zakladatel málikovské právní školy Málík ibn Anas.
- 801 Umírá první velká ženská mystička Rábi'a.
- 809–813 Občanská válka mezi dvěma syny Hárúna ar-Rašída al-Ma'múnem a al-Amínem. Al-Ma'mún poráží svého bratra.
- 813–833 Chalífát al-Ma'múna.
- 814–815 Šíitské povstání v Basře. Cháridžovská vzpoura v Chorásánu. Chalífa, intelektuál a podporovatel umění i vzdělání, tíhne k racionalistické teologii mu'tazily, která byla do té doby v nemilosti.
- Také se pokouší snížit napětí tím, že si předchází některé soupeřící náboženské skupiny.
- 817 Al-Ma'mún jmenuje svým nástupcem osmého šíitského imáma ar-Ridu (Rezu).
- 818 Umírá ar-Ridá – je možné, že se jednalo o vraždu. Státem podporovaná inkvizice (*mihna*) se snaží prosadit názory mu'tazily na úkor populárnějšího proudu *ahl al-hadíth*, jehož stoupenci jsou za svou nauku vězněni.
- 833–842 Chalífát al-Mu'tasima. Chalífa si vytváří osobní gardu z tureckých vojáků-otroků a přesouvá hlavní město do Sámarrá.
- 842–847 Chalífát al-Wáthiqa.
- 847–861 Chalífát al-Mutawakkila.
- 848 Desátý šíitský imám Alí al-Hadí je uvězněn v pevnosti Askarí v Sámarrá.
- 855 Umírá hrdina *ahl al-hadíth* a zakladatel hanbalovské právní školy Ahmad ibn Hanbal.
- 861–862 Chalífát al-Muntasira.
- 862–866 Chalífát al-Musta'ina.
- 866–869 Chalífát al-Mu'tazze.
- 868 Umírá desátý šíitský imám. Jeho syn Hasan al-Askarí nadále žije jako vězeň v Sámarrá.
- 869–870 Chalífát al-Muhtadího.
- 870 Umírá první muslimský fajlasúf Jaq'úb ibn Isháq al-Kindí.
- 870–892 Chalífát al-Mu'tamida.
- 874 Jedenáctý šíitský imám Hasan al-Askarí umírá v sámarrském vězení. Jeho syn Muhammad Abú-l-Qásim údajně odešel do úkrytu, aby si zachránil život. Je znám jako skrytý imám. Umírá Abú Jazíd al-Bistámí, jeden z prvních představitelů mystiky „opojených súfijů“.

- 892-902 Chalífát al-Mu'tadida.
 902-908 Chalífát al-Muktafího.
 908-932 Chalífát al-Muqtadira.
 909 Šiitští Fátimovci se chopí moci v Ifriqíji (Tunisku).
 910 Umírá první „střízlivý súfí“ Džunajd z Bagdádu.
 922 Husajn ibn Mansúr, známý jako al-Halládž (Mykač vlny), je popraven za rouhání.
 923 V Bagdádu umírá historik Abú Dža'far at-Tabarí.
 932-934 Chalífát al-Qáhira.
 934-940 Chalífát ar-Rádího.
 934 Je oznámeno, že se skrytý imám „ukryl“ v transcendentní sféře.
 935 Umírá teolog Abú-l-Hasan al-Aš'arí.

Od této chvíle nespočívá světská moc v rukou chalífů. Uchovají si pouze symbolickou autoritu. Skutečnou moc mají místní vladaři, kteří zakládají dynastie v různých částech říše. Většina z nich uznává svrchovanost abbásovských chalífů. Řada místních vládařů z období 10. století zastává šiitské učení.

- 874-999 Sámánovci**, iránská sunnitská dynastie, která vládne v Chorásánu, Rajji, Kermánu a Transoxanii. Hlavním městem se stává Buchára. Důležitým kulturním centrem perské literární renesance je také Samarkand. V devadesátých letech 10. století začínají Sámánovci ustupovat na východě od řeky Oxus karachánovským Turkům a na západě Ghaznvcům.

Španělské království al-Andalus

- 912-961 Panování samovládce chalífy Abdurrahmána III.
 969-1027 Střediskem vzdělanosti je Córdoba.
 1010 Slábné centrální moc a malé emiráty zřizují místní vlády.
 1064 Umírá básník, vezír a teolog Ibn Hazm.
 1085 Toledo podléhá při reconquistě křesťanské armádě.
929-1003 Hamdánovci, příslušníci arabského kmene, vládnou v Aleppu a Mosulu. Dvůr podporuje učence, historiky, básníky a fajlasúfy.
 950 Umírá fajlasúf a dvorní hudebník Abú Nasr al-Fárábí.
ca 930-1030 Bújovci, stoupenci ší'ý dvanácti imámů a obyvatelé hor z iránského Dajlamu, začínají během třicátých let 10. století uchvacovat moc v západním Íránu.
 945 Bújovci ovládnou Bagdád, jižní Irák a Omán. Vedoucí postavení Bagdádu začíná přebírat Širáz, který se stává střediskem vzdělanosti.
 983 Jednota Bújovců se začíná rozpadat. Nakonec podléhají v Rajji Mahmúдови z Ghazny (1030) a v náhorních oblastech západního Íránu Ghaznvcům.
935-969 Ichšídovci. Zakladatel této dynastie, Turek Muhammad ibn Tughdž, vládne Egyptu, Sýrii a Hidžázu.
969-1171 Šiitští Fátimovci (svou říši původně založili roku 909 v Tunisku) vládnou v severní

Africe, Egyptě a některých oblastech Sýrie. Vytvářejí konkurenční chalífát.

972 Fátimovci přesouvají své hlavní město do Káhiry, která se stává střediskem šíitské vzdělanosti, a budují zde *madrasu* al-Azhar.

976–1118 Ghaznovci

999–1030 Mahmúd z Ghazny nastoluje trvalou muslimskou vládu v severní Indii a poražením Sámánovců se zmocňuje vlády v Íránu. Jeho dvůr je oslnivý.

1037 V Hamadánu umírá skvělý fajlasúf Ibn Síná (na Západě známý jako Avicenna).

990–1118 Seldžucká říše

90. léta Turecký seldžucký rod ze Střední Asie konvertuje k islámu. Na začátku jedenáctého století proniká se svou nomádkou jízdou do Transoxanie a Chwárizmu.

30. léta Seldžuci v Chorásánu.

1040 Seldžuci uzmou Ghaznovcům západní Írán a pronikají do Ázerbájdžánu.

1055 Sultán Tughrilbeg vládne z Bagdádu seldžucké říši jako zástupce abbásovských chalífů.

1063–1073 Vláda sultána Alp Arslana.

1065–1067 V Bagdádu je vybudována *madrasa* Nizámíja.

1073–1092 Říši vládne Malikšáh s vezírem Nizámulmulkem.

Turecké vojenské jednotky pronikají do Sýrie a Anatólie.

1071 Seldžučtí vojáci porážejí v bitvě u Manzikertu Byzantince a usazují se v Anatólii. Jejich moc sahá až k Egejskému moři (1080).

Seldžuci válčí v Sýrii s Fátimovci a místními vládci.

1094 Byzantský císař Alexios I. Komnénos žádá západní křesťanstvo, aby mu pomohlo zabránit seldžuckému pronikání na jeho území.

1095 Papež Urban II. vyzývá v kázání k první křížové výpravě.

1099 Křižáci dobývají Jeruzalém. Křižáci zakládají čtyři křižácké státy v Palestině, Anatólii a Sýrii.

90. léta Ismá'ílité se začínají bouřit proti Seldžukům a sunnitské nadvládě. V různých oblastech říše se začínají objevovat místní turecké dynastie.

1111 V Túsu umírá teolog a právník Abú Hámíd al-Ghazzálí.

1118 Seldžucká říše se rozpadá na několik nezávislých sultanátů.

1118–1258 Malé dynastie nyní fungují samostatně, uznávají svrchovanost abbásovského chalífátu, ale fakticky se podřizují pouze větší moci sousední dynastie. Význačná byla například:

1127–1173 Dynastie Zengíovců, založená seldžuckým vojevůdcem. Na křižáky reaguje sjednocováním Sýrie.

1130–1269 Sunnitská dynastie Almohadů. Pokouší se v severní Africe a Španělsku zavést reformy podle al-Ghazzálího zásad.

1150–1220 Dynastie Chwárizmšáhů ze severozápadní Transoxanie. Poráží zbývající malé seldžucké dynastie v Íránu.

- 1171–1250 Dynastie Ajjúbovců, založená kurdským generálem Saladinem. Pokračuje ve vojenském tažení Zengióvců proti křižákům, vítězí nad fátimovským chalífátem v Egyptě a obrací tamní obyvatele na sunnitský islám.
- 1180–1225 An-Násir, abbásovský chalífa v Bagdádu, se pokouší využít islámské cechy *futúwa* jako základnu efektivnější vlády.
- 1187 Saladin poráží křižáky v bitvě u Hattínu a vrací Jeruzalém do rukou vyznavačů islámu.
- 1191 V Aleppu umírá súfijský mystik a filosof Jahjá Suhrawardí. Pravděpodobně ho Ajjúbovci popravili za herezi.
- 1193 Íránská dynastie Ghúrovců se zmocňuje Dillí a nastoluje svou vládu v Indii.
- 1198 V Córdoba umírá fajlasúf Ibn Rušd (na Západě známý jako Averroes).
- 1199–1220 Chwárizmšáh Alá'uddín Muhammad se rozhoduje, že vytvoří velkou íránskou monarchii.
- 1205–1287 Dynastie tureckých otroků poráží v Indii Ghúrovice, zakládá dillíský sultanát a vládne celému údolí Gangy. Brzy však tyto menší dynastie musejí čelit mongolské hrozbě.
- 1220–1231 První velké mongolské nájezdy spojené s obrovským ničením měst.
- 1224–1391 Mongolové ze Zlaté hordy vládou území severně od Kaspického a Černého moře a konvertují k islámu.
- 1225 Almohadé opouštějí Španělsko, ve kterém nakonec muslimové vládou pouze malému granadskému království.
- 1227 Umírá mongolský vůdce Čingischán.
- 1227–1358 Mongolští čagatajští chánové vládou v Transoxanii a konvertují k islámu.
- 1228–1551 V Tunisku vystřídá Almohady dynastie Hafsovců.
- 1240 Umírá súfijský filosof Muhjiddín ibn al-Arabí.
- 1250 Mamlúci, vojenské oddíly složené z otroků, svrhnu Ajjúbovce a zakládají vládnoucí dynastii v Egyptě a Sýrii.
- 1256–1335 Mongolští ílcháni vládou v Iráku a Íránu a konvertují k islámu.
- 1258 Mongolští ílcháni zničí Bagdád.
- 1260 Mamlúcký sultán Bajbars poráží v bitvě u 'Ajn Džálút mongolské ílchány a pokračuje v ničení mnoha pevností, které zbyly na syrském pobřeží.
- 1273 V Anadolii umírá zakladatel „tančících dervišů“ Džaláluddín Rúmí.
- 1288 Osman, *ghází*, zakládá osmanskou dynastii v Anadolii, na hranicích s Byzancí.
- 1326–1359 Osmanův syn Orchan zakládá nezávislý osmanský stát s hlavním městem Bursou a postupně ovládá upadající byzantskou říši.
- 1328 V Damašku umírá reformátor Ahmad ibn Tajmíja.
- 1334–1353 Král Granady Júsuf buduje Alhambru, kterou dokončuje jeho syn.
- 1369–1405 Timur Lenk obnovuje v Samarkandu moc čagatajských Mongolů, dobývá velkou část Středního východu a Anadolie a plní Dillí. Říše se však po jeho smrti rozpadá.
- 1389 Osmani si porážkou Srbů na Kosově poli podmaní Balkán. Dále rozšiřují svou moc v Anadolii, ale v roce 1402 je svrhne Timur Lenk.

- 1403–1421 Po smrti Timura obnovuje osmanský stát Mehmet I.
- 1406 Umírá fajlasúf a historik Ibn Chaldún.
- 1421–1451 Murat II. využívá osmanskou moc proti Uhrám a Západu.
- 1453 Mehmet II. „Dobytel“ se zmocňuje Konstantinopole, která je od té doby známá jako Istanbul, a učiní ji hlavním městem osmanské říše.
- 1492 Katoličtí monarchové Ferdinand a Isabela dobývají muslimské granadské království.
- 1502–1524 Vůdce safíjovského súfíjského řádu Ismá‘íl dobývá Írán, kde zakládá safíjovskou říši. Ší‘a dvanácti imámů se stává oficiálním iránským náboženstvím a Ismá‘ílovy brutální pokusy o potlačení sunnitského islámu na ovládaném území podnítí pronásledování šíitů v osmanské říši.
- 1510 Ismá‘íl vypuzuje sunnitské Uzbeky z Chorásánu a nastoluje zde šíitskou vládu.
- 1513 Portugalští obchodníci se dostávají do jižní Číny.
- 1514 Sultán Selim I. poráží v bitvě u Čaldiránu safíjovskou armádu šáha Ismá‘íla, a zastavuje tak postup Safíjovců na západ, kde leží osmanské území.
- 1517 Osmani porážejí mamlúky a získávají Egypt a Sýrii.
- 1520–1566 Süleyman, na Západě známý jako Nádherný, rozšiřuje osmanskou říši a zakládá instituce, které se pro ni staly typické.
- 1522 Osmani obsazují Rhodos.
- 1524–1576 Druhý safíjovský iránský šáh Tahmásp I. utužuje v Íránu nadvládu šíitů. Jeho dvůr se stává střediskem umění; známý je především díky malbám.
- 1526 Bábúr zakládá v Indii mughalskou říši.
- 1529 Osmani obléhají Vídeň.
- 1542 Portugalci vybudují první evropské obchodní impérium.
- 1543 Osmani si podmaní Uhry.
- 1552–1556 Rusové dobývají staré mongolské chanáty Kazaň a Astrachaň, které se rozkládají u řeky Volhy.
- 1560–1605 Akbar je vládcem mughalské Indie, která se dostává na vrchol moci. Podporuje spolupráci mezi hinduisty a muslimy a dobývá území v jižní Indii. Stojí v čele kulturní renesance. Osmani a Portugalci vedou v Indickém oceánu námořní válku.
- 1570 Osmani obsazují Kypr.
- 1588 Umírá osmanský dvorní architekt Sinan Paša.
80. léta Moc Portugalců v Indii slábne.
- 1588–1629 Safíjovské říši v Íránu vládne šáh Abbás I., jenž buduje v Isfahánu velkolepý dvůr a vyhání Osmany z Ázerbájdžánu a Iráku.
90. léta Holanďané začínají obchodovat v Indii.
- 1601 Holanďané začínají obsazovat portugalské državy.
- 1602 Umírá súfíjský historik Abú-l-Fazl Allámí.
- 1625 Umírá reformátor Ahmad Sirhindí.
- 1627–1658 Mughalské říši, která zažívá největší rozmach, vládne Šáh džahán, jenž staví Tádž Mahal.
- 1631 V Isfahánu umírá šíitský filosof Mír Dámád.
- 1640 Umírá iránský filosof a mystik Mollá Sadrá.
- 1656 Osmanští vezíři zastavují úpadek osmanské říše.

- 1658–1707 Aurangzéb, poslední z významných mughalských císařů, se snaží islamizovat celou Indii, ale vyvolá tím trvalé nepřátelství hinduistů i sikhů.
- 1669 Osmani připravují Benátky o Krétu.
- 1681 Osmani postupují Rusku Kyjev.
- 1683 Osmani podruhé bezúspěšně obléhají Vídeň, ale získávají od Safíjovců zpět Irák.
- 1699 Osmani postupují na základě karlovičské smlouvy Uhry Rakousku; jedná se o první významnou ztrátu na osmanské straně.
- 1700 Umírá vlivný íránský šíitský *'alím* Muhammad Báqir Madžlisí.
- 1707–1712 Mughalská říše ztrácí jižní a východní provincie.
- 1715 Vzestup Rakouska a Pruského království.
- 1718–1730 Sultán Ahmet III. se pokouší v osmanské říši o první reformy v západním duchu, ty však končí povstáním janičářů.
- 1722 Afghánští povstalci útočí na Isfahán a masakrují tamní aristokracii.
- 1726 Náder Šáh dočasně obnovuje vojenskou moc íránské šíitské říše.
- 1739 Náder Šáh plení Dillí a fakticky ukončuje mughalskou vládu v Indii. Hinduisté, sikhové a Afghánci bojují o moc. Náder Chán se snaží v Íránu znovu zavést sunnitský islám. Výsledkem je odchod předních íránských *mudžtahidů*, kteří se uchylují do osmanského Iráku, kde vytvářejí mocenskou základnu nezávislou na šázích.
- 1747 Je zavražděn Náder Šáh. Následuje období anarchie, během něhož Íránci, kteří jsou stoupenci směru usúlí, získávají převahu a poskytují lidu zdroj práva a pořádku.
- 1762 V Indii umírá súfíjský reformátor Šáh Walíjulláh.
- 1763 Britové rozšiřují svou vládu nad rozdrobenými indickými státy.
- 1774 Rusové zcela porážejí Osmany, kteří přicházejí o Krym, a car se stává „protektorem“ pravoslavných křesťanů v osmanských zemích.
- 1779 Áqá Mohammed Chán začíná v Íránu se zakládáním dynastie Qádžárovců, která dokáže do konce století znovu nastolit silnou vládu.
- 1789 Francouzská revoluce.
- 1789–1807 Selim III. pokládá v osmanské říši základy reformy v západním duchu a zakládá první oficiální osmanská velvyslanectví v hlavních městech Evropy.
- 1792 Umírá militantní arabský reformátor Muhammad ibn Abdalwahháb.
- 1793 Do Indie přijíždějí první protestantští misionáři.
- 1797–1818 V Íránu vládne Fath Alí Šáh. Je zde stále silnější britský a ruský vliv.
- 1798–1801 Napoleon se zmocňuje Egypta.
- 1803–1813 Wahhábovci obsazují arabský Hidžáz, který v boji vymaňují z osmanské nadvlády.
- 1805–1848 Muhammad Alí se pokouší modernizovat Egypt.
- 1808–1839 Sultán Mahmut II. zavádí v osmanské říši modernizační reformy „tanzímát“.
- 1814 Gulistánská smlouva: kavkazské území je postoupeno Rusku.
- 1815 Srbsko se bouří proti osmanské nadvládě.

- 1821 Řecká válka za nezávislost proti Osmanům.
- 1830 Francie obsazuje Alžírsko.
- 1831 Muhammad Alí obsazuje osmanskou Sýrii a proniká hluboko do Anatólie, čímž v osmanské říši vytváří skutečně nezávislé *imperium in imperio*. Evropské mocnosti zasahují za účelem zachování osmanské říše a donutí Muhammada Alího k odchodu ze Sýrie (1841).
- 1836 Umírá neosúfijjský reformátor Ahmad ibn Idrís.
- 1839 Britové obsazují Aden.
- 1839–1861 Sultán Abdülmecit zavádí další modernizační reformy, aby zastavil úpadek osmanské říše.
- 1843–1849 Britové obsazují povodí Indu.
- 1854–1856 Krymská válka, která vypukne kvůli evropským sporům o ochranu křesťanské menšiny v osmanské říši. Egyptský místodržící Sa'íd Paša dává Francouzům koncesi k postavení Suezského průplavu. Egypt uzavírá první smlouvy o zahraničních půjčkách.
- 1857–1858 Indické povstání proti britské vládě. Britové oficiálně sesazují posledního mughalského panovníka. Sir Sajjid Ahmad Chán se vyslovuje pro reformu islámu v západním duchu a přijetí britské kultury.
- 1860–1861 Poté co drúzští vzbouřenci v Libanonu zmasakrují křesťany, Francouzi požadují, aby se tato země stala autonomní provincií s francouzským místodržícím.
- 1861–1876 Sultán Abdülaziz pokračuje v reformě osmanské říše, ale uzavírá smlouvy o obrovských zahraničních půjčkách, což má za následek platební neschopnost říše a kontrolu osmanských financí evropskými vládami.
- 1863–1879 Místodržitel Egypta Ismá'íl Paša provádí rozsáhlou modernizaci, ale uzavírá smlouvy o zahraničních půjčkách, což vede k bankrotu, prodeji Suezského průplavu Britům (1875) a ustavení evropské komise pro kontrolu egyptských financí.
- 1871–1879 Íránský reformátor al-Afghání se usazuje v Egyptě a shromažďuje kolem sebe kruh egyptských reformátorů včetně Muhammada Abduha. Jejich cílem je zastavit evropskou kulturní hegemonii oživením a modernizací islámu.
- 1872 V Íránu se stupňuje rivalita mezi Británií a Ruskem.
- 1876 Osmanský sultán Abdülaziz je svržen při palácovém převratu. Abdülhamit II. se nechává přesvědčit k promulgaci první osmanské ústavy, později ji však suspenduje. Dochází k významným osmanským reformám v oblasti vzdělávání, dopravy a spojů.
- 1879 Je sesazen Ismá'íl Paša.
- 1881 Francie obsazuje Tunisko.
- 1881–1882 Vzbouření důstojníci z řad rodilých Egyptanů spojují síly s konstitucionalisty a reformátory, kterým se podaří vnutit chedívovi Tawfíqovi vlastní vládu. Lidové povstání však vede k britské vojenské okupaci Egypta, kde se generálním konzulem (v letech 1882–1907) stává lord Cromer. Tajné spolky usilují o nezávislost Sýrie.
- 1899 Britové obsazují Súdán.

- 1891 Tabáková krize v Íránu. Přední *mudžtahidové* přinutí *fatwou* šáha, aby odvolal tabákovou koncesi, kterou udělil Britům.
- 1894 Dochází k brutálnímu masakru 10 000 až 20 000 arménských revolucionářů, kteří povstali proti osmanské nadvládě.
- 1896 Jeden z al-Afgháního žáků zabíjí iránského šáha Násero-d-Dína.
- 1897 Koná se první sionistická konference v Basileji. Jejím hlavním cílem je vytvoření židovského státu v palestinské osmanské provincii.
Umírá al-Afghání.
- 1901 V Íránu je objevena ropa, koncesi dostávají Britové.
- 1903–1911 Obavy z toho, že se Britové od sebe chystají oddělit v Indii hinduisty a muslimy, které se začínají šířit po rozdělení Bengálska, vzbuzují mezi komunisty strach a vedou k vytvoření Muslimské ligy (1906).
- 1905 Umírá egyptský reformátor Muhammad Abduh.
- 1906 Ústavní revoluce v Íránu přinutí šáha k vyhlášení ústavy a ustavení *madžlesu*, ale dohoda mezi Ruskem a Anglií v roce 1907 a šáhův odvetný puč, podporovaný Ruskem, má za následek odvolání ústavy.
- 1908 Mladoturecká revoluce přinutí sultána k obnovení ústavy.
- 1914–1918 První světová válka.
Británie prohlašuje Egypt za protektorát; britské a ruské vojenské jednotky okupují Írán.
- 1916–1921 Arabové povstávají ve spojení s Brity proti osmanské říši.
- 1917 Balfourova deklaráce oficiálně vyjadřuje britskou podporu vytvoření domova pro židovský národ v Palestině.
- 1919–1921 Turecká válka za nezávislost. Atatürk dokáže udržet evropské mocnosti v šachu a vytvořit nezávislý turecký stát. Jeho politika se nese ve znamení sekularizace a modernizace (1924–1928).
- 1920 Zveřejnění Sykes-Picotovy dohody: porážka osmanské říše v první světové válce vede k rozdělení jejích provincií mezi Brity a Francouze. Ti v nich zřizují mandátní vlády a protektoráty, ačkoli dostali Arabové slib, že po ukončení války získají nezávislost.
- 1920–1922 Gándhí mobilizuje indické masy a organizuje dvě kampaně občanské neposlušnosti namířené proti britské nadvládě.
- 1921 Rezá Chán stojí v Íránu v čele úspěšného státního převratu a zakládá dynastii Pahlaví. Zavádí v Íránu tvrdou modernizační a sekularizační politiku.
- 1922 Egypt získává oficiální nezávislost, ale Británie si uchovává kontrolu nad ozbrojenými silami, zahraniční politikou a Súdánem. V letech 1923–1930 slaví populární strana Wafd tři velká vítězství ve volbách, ale pokaždé je donucena – buď Brity, nebo králem – k rezignaci.
- 1932 Je založeno Saúdskoarabské království.
- 1935 Umírá islámský reformátor a novinář Rašíd Ridá, zakladatel hnutí salafíja v Egyptě.
- 1938 Umírá indický básník a filosof Muhammad Iqbál.

- 1939–1945 Druhá světová válka. Britové sesazují Rezu Chána, po kterém nastupuje jeho syn Muhammad Rezá (1944).
40. léta Muslimské bratrstvo se stává nejmocnější politickou silou v Egyptě.
- 1945 Turecko vstupuje do Organizace spojených národů a stává se pluralitním státem (1947). Vzniká Arabská liga.
- 1946 Po kampani Muslimské ligy za samostatný stát dochází k veřejným nepokojům.
- 1947 Z oblastí s velkou muslimskou většinou vzniká Pákistán. Rozdělení Indie vede k masakrům a zabíjení muslimů i hinduistů.
- 1948 Britové ukončují v Palestině svůj mandát a na základě deklarace Organizace spojených národů vzniká židovský stát Izrael. Izraelské síly ušetřují pěti arabským armádám, které vpadnou na území židovského státu, zdrcující porážku. Zhruba 750 000 Palestinců opouští během války zemi a po jejím skončení se nesmí vrátit.
- 1951–1953 Muhammad Mosaddek a strana Národní fronty znárodňují íránský ropný průmysl. Po protiroajalistických demonstracích prchá šáh z Íránu, ale převrat zorganizovaný CIA a britskou zpravodajskou službou mu vrací do rukou moc a dochází k uzavření nových dohod s evropskými ropnými společnostmi.
- 1952 Výsledkem revoluce Svobodných důstojníků vedené Gamálem Abd an-Násirem je svržení krále Fárúqa. An-Násir od roku 1954 potlačuje Muslimské bratrstvo a vězní tisíce bratrů v koncentračních táborech.
- 1954 Sekularistická Fronta národního osvobození (FLN) stojí v čele revoluce proti francouzské koloniální nadvládě.
- 1956 Je ratifikována první pákistánská ústava. Gamál 'Abd an-Násir znárodňuje Suezský průplav.
- 1957 Íránský šáh Muhammad Rezá Pahlaví zakládá s pomocí americké CIA a izraelského MOSSADU tajnou policii SAVAK.
- 1958–1969 V Pákistánu je u moci sekularistická vláda generála Muhammada Ajjúba Chána.
- 1961 Íránský šáh Muhammad Rezá Pahlaví vyhlašuje bílou revoluci, jejímž cílem je modernizace. Vede však k další marginalizaci náboženství a většímu rozdělení íránské společnosti.
- 1963 NLF nastoluje v Alžírsku socialistickou vládu. Ájatolláh Rúholláh Chomejní útočí na pahlaviovský režim, podněcuje pouliční demonstrace v celém Íránu, je uvězněn a nakonec vypovězen do Iráku.
- 1966 An-Násir dává příkaz k popravě předního egyptského fundamentalistického ideologa Sajjida Qutba.
- 1967 Šestidenní válka mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy. Izraelské vítězství a pokořující porážka Arabů vedou na celém Blízkém východě k náboženskému oživení, protože stará sekularistická politika se jeví jako zdiskreditovaná.
- 1970 Umírá an-Násir; po něm nastupuje Anwar as-Sádát, jenž si předchází egyptské islamisty, aby získal jejich podporu.

- 1971 Šejch Ahmad Jásín zakládá charitativní organizaci Mudžamma' islámí (Islámské sdružení) a vede kampaň proti sekulárnímu nacionalismu OOP; sám hledá islámskou identitu Palestiny. Mudžamma' je podporována Izraelem.
- 1971–1977 Pákistánský premiér Alí Bhutto stojí v čele levicové a sekularistické vlády, která dělá islamistům ústupky, ale přijatá opatření nepostačují.
- 1973 Egypt a Sýrie zahajují během svátku Jom Kippur útok na Izrael a na bitevním poli se předvedou natolik působivě, že as-Sádát může navrhnout odvážnou mírovou dohodu s Izraelem, který podepisuje v roce 1978 smlouvu v Camp Davidu.
- 1977–1988 Oddaný muslim Zijául-Hak stojí v čele úspěšného převratu v Pákistánu a vytváří vládu se zjevnějším islámským profilem, která však stále odděluje náboženství od „reálné politiky“.
- 1978–1979 Íránská revoluce. Ájatolláh Chomejní se stává nejvyšším faqíhem Islámské republiky (1979–1989).
- 1979 Umírá pákistánský fundamentalistický ideolog Abú-l-A'lá Mawdúdí. Několik set sunnitských fundamentalistů obsazuje v Saúdské Arábii mekkánskou Ka'bu a prohlašuje svého vůdce za mahdího; stát povstání potlačuje.
- 1979–1981 Na velvyslanectví Spojených států v Teheránu jsou drženi v zajetí američtí rukojmí.
- 1981 Prezidenta Anwara as-Sádáta zavraždí islámští extremisté, kteří odsuzují jeho nespravedlivé a nátlakové zacházení s egyptským obyvatelstvem a mírovou smlouvu s Izraelem.
- 1987 Propuká *intifáda*, palestinské lidové povstání na protest proti izraelskému okupování západního břehu Jordánu a pásma Gazy. HAMÁS, odnož organizace Mudžamma', nyní začíná bojovat proti Izraeli i OOP.
- 1989 Ájatolláh Chomejní vydává *fatwu* proti britskému autorovi Salmanu Rushdiemu kvůli jeho údajně blasfemickému ztvárnění proroka Muhammada v románu *Satanské verše*. O měsíc později odsuzuje čtyřicet osm z celkového počtu čtyřiceti devíti členských států Islámské konference *fatwu* jako neislámskou. Po smrti ájatolláha Chomejního se nejvyšším íránským faqíhem stává ájatolláh Chameneí a do prezidentského křesla usedá pragmatický hodždžatol-eslám Rafsandžání.
- 1990 Islámská fronta spásy (FIS) drtivě poráží v místních alžírských volbách sekularistickou FLN. Zdá se, že jde o první úspěšný krok k vítězství v celostátních volbách v roce 1992. Sekularistický vládce prezident Saddám Husajn napadá Kuvajt; Spojené státy a jejich západní a blízkovýchodní spojenci na to reagují zahájením operace Pouštní bouře, namířené proti Iráku (1991).
- 1992 Vojsko organizuje převrat, aby se FIS nemohla dostat v Alžírsku k moci, a potlačuje toto hnutí. Jeho radikálnější členové odpovídají zahájením hrůzného teroristického tažení.

- Členové hinduistické strany BJP boří Báburovu mešitu v Ajódhji.
- 1992-1999 Srbští a chorvatští nacionalisté systematicky vraždí muslimské obyvatele Bosny a Kosova a nutí je k opuštění jejich domovů.
- 1993 Izraelci a Palestinci podepisují dohodu v Oslu.
- 1994 Sebevražední bombovní útočníci z organizace HAMÁS napadají židovské civilisty v Izraeli. Reagují tak na vraždu devětadvaceti muslimů spáchanou židovským extremistou v hebronské mešitě. Židovský extremistu zabíjí kvůli podepsání dohody v Oslu prezidenta Jicchaka Rabina. Tálibánští fundamentalisté se dostávají k moci v Afghánistánu.
- 1997 Liberální duchovní hodždžatol-eslám sajjid Chátamí je po drtivém vítězství zvolen íránským prezidentem.
- 1998 Prezident Chátamí prohlašuje, že se jeho vláda distancuje od Chomejního *fatwy* proti Salmanu Rushdiemu.
- 2001 11. září - Devatenáct islámských extremistů, údajně členů skupiny al-Qá'ida Usámy bin Ládina, unáší americká osobní letadla a navádí je na Světové obchodní centrum a Pentagon.
7. října - Spojené státy sahají k odvetnému opatření a zahajují v Afghánistánu vojenské tažení proti Tálibánu a al-Qá'idě.

1.

POČÁTKY